

public
spaces

internet for the common good

Jaarplan PublicSpaces 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Visie, missie, strategie.....	3
<i>Discussie over manifest.....</i>	<i>5</i>
<i>Politiek en Beleid.....</i>	<i>5</i>
<i>Partnerschappen.....</i>	<i>6</i>
Werkprogramma 2023 - Drie operationele lijnen.....	7
<i>Lijn 1: Bewustwording, communicatie en netwerken.....</i>	<i>8</i>
Bewustwording en communicatie.....	8
Netwerken.....	10
Conferentie.....	10
<i>Lijn 2: De transitie faciliteren.....</i>	<i>10</i>
Waardenwoordenboek.....	10
Digitale Spoeelkeuken, Kennisbank, badge.....	11
<i>Lijn 3: Onderzoek en bouw.....</i>	<i>13</i>
PubHubs.....	13
Living Lab Open Cultuurdata.....	13
Fediverse.....	14
Datakluis.....	14
European Digital Identity (EDI).....	15
Internationaal.....	15
Organisatie.....	16
Financiën.....	17

Inleiding

In november 2022 nam de gemeenteraad van Amsterdam een motie aan die de gemeente opriep zich aan te sluiten bij PublicSpaces. Wij beschouwen dit als een doorbraak en als een politieke erkenning van het belang van het doel dat we nastreven: een eerlijker internet op basis van publieke waarden en een constructieve bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat.

En tegelijk illustreert Amsterdam ook hoe ingewikkeld de transitie naar zo'n eerlijker internet kan zijn. Want de indiener van de motie schreef samen met een collega-raadslid ook een brief aan het College van B&W waarin ze haar onbegrip uitsprak over het besluit van de gemeente om voor de levering van een aantal cloud-diensten in zee te gaan met Microsoft.

Het doet denken aan wat staatssecretaris Van Huffelen, die bij het ministerie van Binnenlandse Zaken de portefeuille Digitalisering beheert, een maand eerder overkwam. Terwijl ze haar Werkagenda publiceerde, die het naleven van publieke waarden centraal stelt, kondigde ze óók aan hoe blij ze was dat er een goed contract met Google afgesloten kon worden. Dat kwam haar op veel kritiek te staan.

Veel publieke organisaties kampen met dezelfde vraag; hoe kunnen we het goede doen terwijl we tegelijkertijd onze bedrijfsvoering optimaal inrichten. Dat merken we als we met organisaties praten die de Digitale Spoeelkeuken uitvoeren. Ze willen graag de transitie naar een eerlijker internet maken, maar voelen zich ook afhankelijk van de aanbieders van commerciële diensten. Ze verkeren in de veronderstelling dat ze voor hun bedrijfsvoering die aanbieders nodig hebben, en dat er eigenlijk nog maar weinig te kiezen voor ze valt.

De markt waarbinnen die aanbieders opereren, is tegelijkertijd enorm in beweging. De bomen, die voor Big Tech in de afgelopen jaren nog tot in de hemel leken te groeien, blijken van binnen veel minder stevig dan velen dachten. Meta, moederbedrijf van Facebook, Instagram en WhatsApp, moet duizenden mensen ontslaan. Met een wispelturige miljardair als nieuwe eigenaar is de toekomst van Twitter onzekerder dan ooit. Amazon en Alfabet (moederbedrijf van Google en YouTube) zien hun beurskoersen kelderen. En uit China komt een nieuwkomer (TikTok) die in rap tempo een nieuw en jong publiek aan zich weet te binden, en tegelijkertijd zwaar onder vuur ligt vanwege zijn verslavende algoritmes, zijn verwevenheid met de Chinese overheid, en zijn volkomen lak aan privacy voor zijn gebruikers.

Na de aankoop van Twitter door Elon Musk heeft een grote groep mensen de overstap gewaagd naar het fediverse, een verzameling van gedecentraliseerde platformen en applicaties die gebouwd zijn op principes als open source,

decentraal, zonder advertenties. We zien 2023 als hét jaar voor het fediverse. En PublicSpaces heeft daarin zijn eigen rol te spelen.

De overheid is aan het wakker worden. Staatssecretaris Van Huffelen heeft een ambitieuze agenda gepubliceerd, die veel overeenkomsten vertoont met de doelen en operationele lijnen van PublicSpaces. En het voorbeeld van de gemeente Amsterdam laat zien dat ook lagere overheden geleidelijk aan hun verantwoordelijkheid nemen, en de inwoners van hun stad een 'schonere' digitale omgeving willen bieden.

PublicSpaces trekt twee conclusies uit deze samenloop van omstandigheden:

- Er is een enorm en nog steeds groeiend momentum voor verandering, waar we optimaal gebruik van moeten maken.
- En gegeven de nog steeds relatief beperkte middelen zullen we de in 2022 ingezette lijn van professionalisering enerzijds en scherpe operationele keuzes anderzijds moeten verstevigen.

Dit jaarplan legt u voor hoe we dat denken aan te pakken. We hopen op uw voortdurende steun.

Visie, missie, strategie

Centraal in de visie van PublicSpaces staat dat de publieke sector autonoom moet opereren in het digitale domein. Dat impliceert dat er een digitaal ecosysteem is dat weliswaar volwaardig deel uitmaakt van het internet, en dat tevens op zijn minst faciliteert dat onderdelen ervan volledig volgens publieke waarden worden ingericht. Autonomie betekent in dit verband primair dat actoren in deze publieke sector soeverein zijn om hun digitale omgeving naar hun eigen opdracht en identiteit in te richten, zonder afhankelijk te zijn van derden die producten aanbieden die haaks staan op publieke waarden.

Om deze visie werkelijkheid te maken, moet er langs twee sporen worden gewerkt. Politiek en beleid dienen de voorwaarden te scheppen: zorgen dat er wet- en regelgeving wordt ontwikkeld die de macht van big tech aan banden legt, de markt voor digitale diensten transparanter en inclusiever maakt, en publieke waarden beschermt. Dat is de top-down benadering.

Daarnaast moet er een bottom-up benadering worden gehanteerd, en dat is waar de kracht van PublicSpaces in schuilt. Wij komen voort uit het maatschappelijk middenveld, wij kennen de operationele behoeften van organisaties, en we hebben toegang tot de nodige kennis en expertise om op die behoeften in te spelen. We nemen de unieke positie in dat we daarbij praktische kennis kunnen combineren met academisch inzichten, vanuit zowel de technische als sociaalwetenschappelijke hoek.

Uit deze analyse ontstaat onze missie:

PublicSpaces onderzoekt, bouwt en faciliteert de transitie naar een internet gebaseerd op publieke waarden. Daartoe vormt het een gemeenschap van partijen die samenwerkt aan een digitaal ecosysteem dat het publieke belang dient.

Een belangrijke mijlpaal wordt bereikt in 2025. Aan het eind van dat jaar willen we een stap hebben gezet op weg naar realisatie van deze missie, de realisatie van een digitale publieke ruimte:

In 2026 baseren alle (semi-) publieke organisaties in Nederland hun investeringen in hun digitale omgeving op de publieke waarden zoals die in het PublicSpaces manifest zijn verwoord.

De weg naar realisatie loopt in de regel via de 'decision makers' van deze instellingen; de managers en bestuurders die over het algemeen gewend zijn om hun investeringsbesluiten te nemen op twee gronden: functionele en financiële. Daar moet een derde grond aan worden toegevoegd: die van de publieke waarden. Dat vereist dat zij zich bewust zijn van het probleem dat PublicSpaces adresseert, en kennis hebben van de alternatieven en operationele lijnen die PublicSpaces onderzoekt en aanbeveelt.

PublicSpaces richt zich niet direct op het algemene publiek, maar kan beter gekarakteriseerd worden als een B2B-organisatie (Beter zou zijn: P2P, van 'publieke organisatie' naar 'publieke organisatie', ware het niet dat P2P al gedefinieerd is als 'peer-to-peer'). Het is het netwerk van PublicSpaces, de partners in de coalitie, die gezamenlijk in staat zijn om het volledige Nederlandse publiek te bereiken. PublicSpaces jaagt deze maatschappelijke ontwikkeling aan door het 'verhaal' te vertellen rondom de realisatie van publieke waarden in het online domein en faciliteert het debat om de gewenste ontwikkelingen meetbaar te maken. Het verhaal vormt vervolgens de basis voor publiekspartijen om er hun eigen bereik mee te creëren en de meetbaarheid stelt burgers in staat om instellingen op hun verantwoordelijkheid aan te spreken. De ambitie is zo ook buiten de publieke sector het debat over de transitie naar een 'gezonde publieke ruimte' verder aan te jagen.

Verderop in dit jaarplan wordt de operationalisering van deze strategie uitgewerkt in drie operationele lijnen.

Discussie over manifest

Het [PublicSpaces manifest](#) verenigt een aantal publieke waarden (open, transparant, verantwoordelijk, soeverein, de gebruiker centraal), tot

“[...] een gezamenlijke visie dat een alternatief noodzakelijk is [...] we stellen ons een eerlijker internet voor dat fungeert als een online publieke ruimte.”

Ons manifest moet de collectieve droom van een betere (digitale) wereld zijn, waar wij en anderen zich hard voor willen maken. Ons huidige manifest kan daarin versterking gebruiken o.a. door het toevoegen van bepaalde waarden. Het manifest moet ook een dynamisch document kunnen zijn: we zullen regelmatig binnen ons netwerk het gesprek voeren of het manifest nog voldoende in de pas loopt, niet alleen met veranderende maatschappelijke inzichten maar zeker ook met potentieel revolutionaire technologische ontwikkelingen zoals AI en vormen van mixed reality.

In 2023 willen we de discussie starten of aan het manifest additionele waarden moeten worden toegevoegd: zoals bijvoorbeeld de impact van de digitalisering op de ecologische duurzaamheid van onze planeet; de sociale duurzaamheid ofwel het bijhouden of verbeteren van het welzijn van mensen nu en van toekomstige generaties, binnen de grenzen van onze planeet; en uiteraard moeten we diversiteit en representatie expliciet opnemen in ons manifest, omdat we er helaas nog steeds op moeten wijzen dat iedereen meetelt en dat iedereen mee moet kunnen doen.

Politiek en Beleid

In november 2022 publiceerde staatssecretaris Van Huffelen haar Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren. Die vond brede steun in de Tweede Kamer en sluit bovendien aan op de doelstellingen van PublicSpaces. De Kamerleden Koekkoek en Kathmann dienden daarenboven een motie in die vroeg om onderzoek naar aansluiting van alle departementen bij PublicSpaces. Deze motie werd met een ruime meerderheid van 117 stemmen aangenomen. In 2023 gaan we graag van start met een programma om, ondersteund door het ministerie van BZK, ook andere departementen te betrekken bij het werk van PublicSpaces.

In overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken proberen we tot een geschikte samenwerking te komen, waarbij we optimaal gebruik maken van het feit dat we een complementaire insteek hebben. Waar het ministerie verantwoordelijk is voor beleid, wet- en regelgeving, kan PublicSpaces laten zien waar in de praktijk van publieke organisaties het verschil gemaakt kan

worden. PublicSpaces moet er daarbij voor waken dat het zijn autonomie niet verliest.

Meer in het algemeen richt PublicSpaces zich op beïnvloeding van zowel het beleid in Nederland, als ook internationaal via haar Europese netwerk. Ook hierop zullen we later in dit jaarplan terugkomen.

Gesprekken met ambtenaren en politici hebben vier doelen:

- We verwachten van de overheid een integraal beleid van vrije, open-source software en privacy by design, dat de vorming van een op publieke waarden gebaseerd ecosysteem faciliteert waarin toepassingen op deze basis tot wasdom kunnen komen en volwaardig kunnen worden ingezet in de digitale bedrijfsvoering van publieke organisaties.
- We verwachten een beleid dat publieke organisaties stimuleert tot het naleven van publieke waarden in hun digitale omgeving; en een beleid dat hen niet alleen afrekent op financiële en functionele prestaties, maar ook op de mate waarin publieke waarden worden gerespecteerd in de digitale bedrijfsvoering.
- We verwachten een beleid dat inzet op de strategische autonomie van de publieke sector, een onafhankelijkheid ten opzichte van dominante marktpartijen en daarin het goede voorbeeld geeft.
- We verwachten ondersteuning van organisaties die 'in het veld' proberen om daadwerkelijk verandering te bewerkstelligen.

Met het oog op dat laatste zijn we in gesprek met het ministerie van BZK voor een structurele financiële ondersteuning voor de uitvoering van ons programma.

Partnerschappen

PublicSpaces werkt met organisaties die onderling verschillen qua achtergrond, aanpak, doel en identiteit. Deze organisaties vormen samen ons netwerk, en om dat doeltreffend in te zetten is een gerichte netwerkstrategie nodig. Die gaan we in 2023 verder uitwerken. In die strategie is ruimte voor verschillende soorten partners, die allemaal naar vermogen bijdragen. In de praktijk en de dagelijkse operatie loopt het wat meer door elkaar heen, maar conceptueel onderscheiden we:

- Coalitiepartners: publieke partijen die de Spoelkeuken met alle daarbij behorende ambities uitvoeren;
- Ondersteunende partners: publieke partijen die de PublicSpaces missie met raad, daad, en middelen ondersteunen;
- Projectpartners, waar we tijdelijk mee samenwerken om een vooraf duidelijk omschreven doel te bereiken;

- Aanbieders en ontwikkelaars van software en diensten die publieke waarden centraal stellen;
- Gelijkgestemde organisaties waar we verwantschap mee voelen en onze krachten mee willen bundelen, zoals bijvoorbeeld Bits of Freedom, NLnet of Internet Society Nederland;
- Mediapartners die de maatschappelijke boodschap van PublicSpaces helpen uitdragen;
- Individuen die PublicSpaces een warm hart toedragen en mogelijk donateur willen zijn.

Daarnaast hebben we commerciële sponsors, private en publieke fondsen en de Nederlandse overheid die ons in het bereiken van onze doelen financieel wensen te steunen.

Uiteraard blijven we ook werken aan het uitbreiden van onze bestaande partnerschappen, waarbij we extra focus willen leggen op sector bepaalde koepelorganisaties om zo effectief mogelijk zoveel mogelijk organisaties in één keer te bereiken.

Werkprogramma 2023 - Drie operationele lijnen

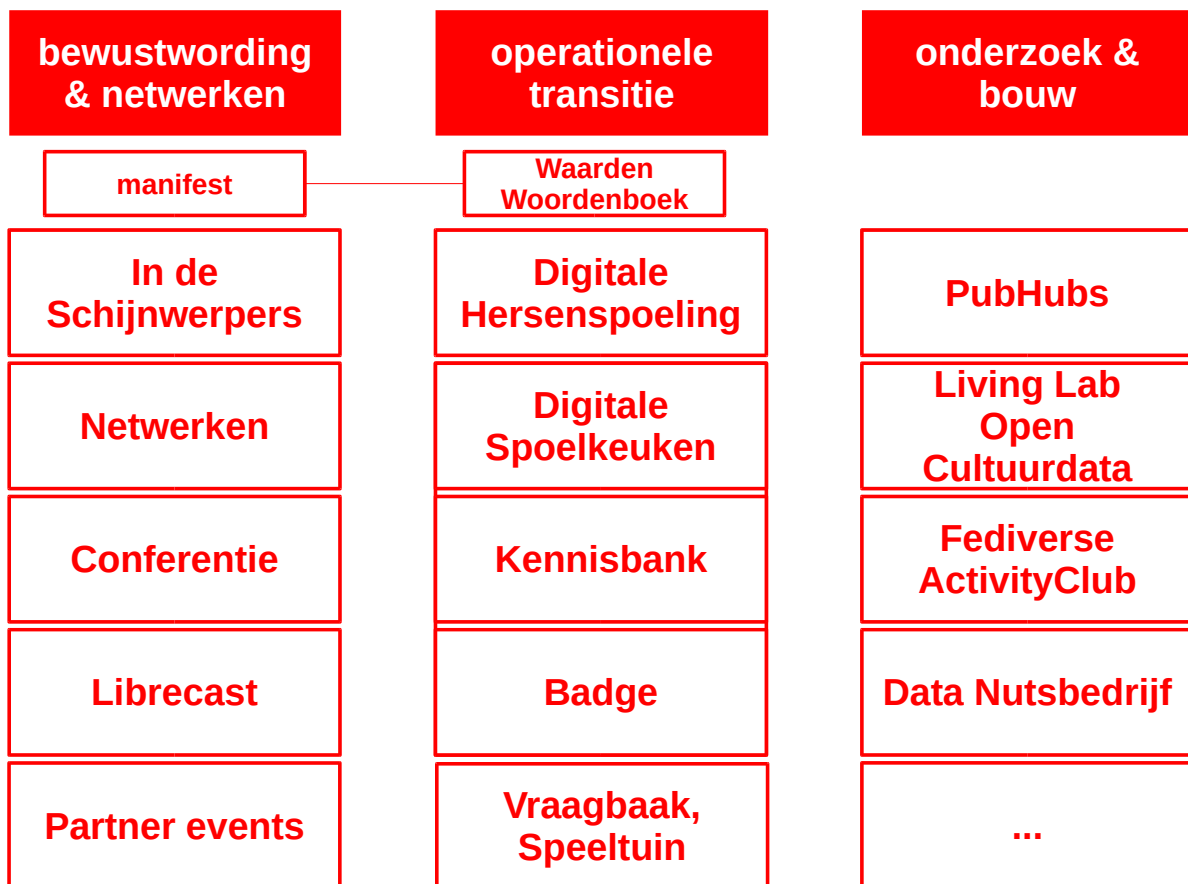
Om de strategie uit te voeren, werkt PublicSpaces langs drie operationele lijnen:

1. Bewustwording,
2. De transitie,
3. Onderzoek en bouw.

Deze lijnen vullen elkaar aan en versterken elkaar:

1. Wij versterken de **bewustwording** van de problemen met BigTech en de mogelijkheden van de transitie en vertellen het verhaal met inspirerende voorbeelden en zetten koplopers in de schijnwerpers. We bouwen een partnernetwerk in Nederland en cultiveren internationale **netwerken** om krachten te bundelen, kennis te delen en elkaar te ondersteunen.
2. Wij faciliteren de **transitie** naar het internet met publieke waarden. Dat betekent dat we publieke organisaties ondersteunen en stimuleren om hun eigen digitale omgeving in te richten op een manier die correspondeert met de waarden in het PublicSpaces manifest. Waar zo'n inrichting niet goed mogelijk is, identificeren wij lacunes en stimuleren we bouw en onderzoek.
3. Wij **onderzoeken** het aanbod van relevante applicaties en hun onderliggende technologieën, en faciliteren de **bouw** van applicaties. Doordat wij kennis hebben van de markt en van de behoeften, zien we ook snel waar de markt tekort schiet. Door dat inzicht kunnen we,

PublicSpaces met de partners samen, gericht onderzoek doen naar geschikte technologieën, en samenwerking coördineren die gericht is op design en bouw van specifieke applicaties.

Figuur 1: Operationele lijnen en hoofdactiviteiten

Lijn 1: Bewustwording, communicatie en netwerken

Bewustwording en communicatie

In 2023 gaan we de identiteit, missie en waarden van PublicSpaces nog scherper uitdragen. De maatschappelijke urgentie kan nog effectiever worden gecommuniceerd. We bieden een andere kijk op de toekomst van het internet, dat moet duidelijk zijn. We willen dat mensen het internet niet als vanzelfsprekend zien. We willen tot de verbeelding spreken en op een speelse manier een andere online wereld laten zien om mensen weer doen te geloven in publieke waarden online.

Het momentum is er. We willen meer inspireren en enthousiasmeren. We gaan daarbij het gevecht aan met digitaal cynisme en vastgeroeste systemen. De sleutel daarin is ons groeiende netwerk van publieke partners, die de basis leggen voor een algehele omslag in denken en uitvoering. De komende periode gaan we zowel bestaande als potentiële nieuwe partners nog meer betrekken, enthousiasmeren en activeren. Hierbij werken we (steeds meer) sector

overstijgend. Wat we gemeen hebben zijn onze publieke waarden en publieke functie.

Onze website moet enerzijds een uitvalsbasis worden en anderzijds een showcase voor de succesverhalen van onszelf en van anderen. Maar het is ook een uitvalsbasis om makkelijk informatie en projecten te vinden, waar partners in de schijnwerpers worden gezet. We willen het PublicSpaces netwerk uitbouwen tot een PublicSpaces community, dat wordt gedefinieerd door een gezamenlijk doel en een praktijk waarbij partners van elkaar kunnen leren. Dat vereist ook een nauwe integratie van de website met de sociale kanalen die wij bedienen – van Mastodon tot LinkedIn.

Partners krijgen de mogelijkheid een eigen ‘deelnemers-pagina’ op publicspaces.net aan te maken. Liefst wordt dit ingevuld via een gefedereerde aanpak, waarbij de partners van het netwerk een sectie of pagina op hun eigen site invullen die bij PublicSpaces gespiegeld kan worden. Binnen zo’n sectie kunnen de partners hun activiteiten inzichtelijk maken, bezoekers inzicht krijgen in de spoekeukenresultaten van de organisatie, en de onderbouwing raadplegen van de toegekende badges. Daarnaast wordt er een overzicht getoond van activiteiten en projecten waarin de organisaties participeren.

Om ervoor te zorgen dat bezoekers up-to-date blijven en regelmatig inchecken op de website wordt het mogelijk onderwerpen, auteurs en projecten te volgen. Aangemelde accounts kunnen via een persoonlijke pagina alle belangrijke updates zien. Niet-aangemelde bezoekers kunnen d.m.v. een ActivityPub (bijv. Mastodon) account op de hoogte worden gehouden of kunnen ervoor kiezen om periodiek per e-mail een samenvatting van de gevolgde activiteiten te ontvangen.

Alle projecten die vanuit het netwerk van PublicSpaces worden gedaan, worden meer gestructureerd gepresenteerd op de website. Op de projectpagina’s kunnen bezoekers alle relevante informatie vinden over de projecten. Denk hierbij aan contactinformatie, informatie over de looptijd, documentatie en verwijzingen naar relevante bronnen. Ingelogde partners kunnen via de projectpagina’s direct toegang krijgen tot relevante diensten – zoals gedeelde bestanden (NextCloud), chatrooms (Matrix) en projectupdates plaatsen (ActivityPub) - die door PublicSpaces worden aangeboden.

Ook de evenementen komen samen in een evenementenkalender op de website waar bezoekers alle details kunnen vinden, zich kunnen aanmelden en/of online kunnen deelnemen. Naast de eigen evenementen streven wij ernaar om – aanhakend bij het Living Lab Open Cultuurdata – ook relevante evenementen van partnerorganisaties uit ons netwerk te tonen.

Netwerken

PublicSpaces werkt samen in verschillende netwerken rondom publieke waarden in het internet, in Nederland en internationaal. Maar meer dan dat zien we PublicSpaces zelf ook als een netwerk organisatie, gedragen door haar partners. Om onze missie te bereiken vormen we een gemeenschap van partijen die samenwerkt aan een digitaal ecosysteem dat het publieke belang dient.

Conferentie

PublicSpaces organiseert dit jaar haar derde conferentie, onder de werktitel 'The Commons'. Bedoeling blijft om het publieke debat rondom het inrichten van een gezonder digitaal ecosysteem te faciliteren en de transitie hiernaartoe te versnellen. De hoofdvraag gedurende de twee dagen zal zijn: Hoe ontwikkelen wij een internet dat werkt voor de commons – het algemeen belang, een plek waar gemeenschappen samen iets produceren om in hun behoeften te voorzien- om zo het publieke domein op het internet versterken?

Het doel van de conferentie is om bewustwording over publieke waarden bij internetgebruikers te creëren, het publieke belang verder te stimuleren en concrete oplossingen te identificeren en ondersteunen. Uit de evaluaties van de eerste twee conferenties is gebleken dat er een groeiende behoefte is aan deze werkwijze en dat een structurele aanpak noodzakelijk is voor succes.

In de vorm van ronde tafel sessies, plenaire sessies, een bazaar, one-to-one meetings, performances en optredens richten wij ons op de volgende onderwerpen:

1. Wat bedreigt ons internet: big tech, fake news, deepfakes, ontransparante praktijken in combinatie met machtige en slimme systemen, dark patterns, raciale & gender bias en complottheorieën,
2. Hoe beïnvloedt dit internet ons leven: ecologische consequenties, platformisering en polarisering,
3. Wat kunnen we hieraan doen: alternatieve tools en applicaties.

Dit alles krijgt vorm in een programma dat onderdelen bevat voor experts, voor een breder publiek, en internationale componenten. We halen inspiratie uit de interessante use cases die onze partners ons al aandragen. We willen een conferentie organiseren die ook een voorschot neemt op het werkprogramma van een nieuwe Europese Commissie, die na de Europese verkiezingen van 2024 in het leven wordt geroepen.

Lijn 2: De transitie faciliteren

Waardenwoordenboek

Tijdens de PublicSpaces conferentie van mei 2022 ontstond het inzicht dat het verstandig zou zijn om de diverse sets van publieke-waardendefinities die in de publieke sector gangbaar zijn, meer op één lijn te krijgen. De bedoeling van

deze exercitie zou zijn om het debat over publieke waarden doelgerichter te maken en deze waarden zelf ook gemakkelijker centraal te kunnen stellen in de beleidsvoorbereiding en uitvoering; zowel op het niveau van afzonderlijke (publieke) organisaties als ook op politiek en ambtelijk niveau.

PublicSpaces nam het initiatief om met vier andere organisaties, die ervaring hebben met de definitie van publieke waarden, te gaan werken aan een gemeenschappelijk definitiestelsel. Dit initiatief heeft de werktitel 'Waardenwoordenboek' gekregen. De vier andere organisaties zijn Surf, Kennisnet, de Universiteit Utrecht, en het Rathenau Instituut. Het einddoel is om een document op te leveren (in welke vorm dan ook) dat brede steun geniet in de publieke sector en gebruikt kan worden als ondersteuning bij de besluitvorming over digitaal beleid en investeringen in de digitale operatie. Onderdelen binnen dit document zijn o.a. definitiekader, taxonomie, overzicht van waarden, relevante voorbeeldvragen en/of use cases, beslis/discussie-tools (zoals flow-charts e.d.)

Digitale Spelkeuken, Kennisbank, badge

De Spelkeuken methodiek bestaat op dit moment uit drie onderdelen: een vragenlijst, een kennisbank en een badge. Dat wordt uitgebreid met de 'Digitale Hersenspoeling', de 'Vraagbaak' en de 'Speeltuinen'.

De rolverdeling tussen deze zes elementen van de Spelkeuken is als volgt:

1. Vragenlijst

Met ondersteuning vanuit het SIDN FONDS zijn we eind 2022 begonnen met het aanpassen van de vragenlijst. Daar waar de huidige vragenlijst een combinatie is van een 'gespreksstarter' met multi-interpretabele vragen en feitelijke ja/nee vragen zal de nieuwe vragenlijst zich meer richten op zo concreet mogelijke vragen die beter bruikbaar zijn in een benchmark rol. In 2023 willen we hiermee verder gaan. De 'gespreksstarter' rol van de vragenlijst zal deels opgaan in de 'Voorwas'.

2. Kennisbank

De huidige kennisbank bestaat uit vragenlijst resultaten (toetsingen van tools) en die een indicatie geven van hoe ver een organisatie is met het gebruik van tools die publieke waarden omarmen.

De kennisdatabank wordt in 2023 verder uitgebreid. Niet alleen is er informatie te vinden over de softwaretools die de partners van PublicSpaces gebruiken, ook wordt hier ruimte geboden voor use-cases, reviews en onderzoeksresultaten. Vooral veel long-tail content. Naast artikelen willen we ook een database opbouwen met gestructureerde en gelinkte data. Deze data bevatten onder meer:

- Spoelkeuken scans van software
- Organisaties
- Aanbieders / leveranciers van software en diensten
- Wettelijke regelingen en bepalingen
- Subsidies
- Publicaties van derden
- Openbare forum-discussies

Alle kennis wordt thematisch gebundeld en zal ook via een zoekmachine toegankelijk gemaakt worden.

3. Badge

De badge is in 2022 zo aangepast dat deze makkelijker en beter te implementeren is. Alle partners van PublicSpaces worden in 2023 uitgenodigd om de PublicSpaces Badge op hun website te plaatsen zodra ze de Spoelkeuken hebben doorlopen. Er is nu ook een koppeling gemaakt vanuit de Badge met een organisatie dashboard op de Spoelkeuken website. Er wordt verder onderzocht hoe we de badge en het dashboard kunnen inzetten om beter zichtbaar te maken welke inspanningen een organisatie heeft geleverd die invulling geven aan het manifest van PublicSpaces. Een onderzoek naar de mogelijkheden om de badge in te zetten als door PublicSpaces officieel erkend keurmerk hopen wij ook in 2023 uit te kunnen voeren.

4. 'Digitale Hersenspoeling'

De 'gespreksstarter' rol van de vragenlijst gaat op in de 'Hersenspoeling'¹. Op dit moment bestaat het uit een concept geïnspireerd op Brian Eno & Peter Schmidt's Oblique Strategies. In dit concept hebben we een reeks kaartjes met vragen zoals 'Wat als het niet werkt?', 'Wat als je ervan af wilt?' etc. Deelnemers aan de 'Hersenspoeling' draaien kaartjes om met daarbij in gedachten een (software) tool of dienst. Het idee is dat de verschillende rollen binnen een organisatie samen in gesprek gaan over de impact van een (software) tool of dienst en hoe dit zich verhoudt tot het PublicSpaces manifest. In 2023 willen de 'Hersenspoeling' verder uit gaan werken en in de praktijk testen.

5. 'Vraagbaak'

De 'Vraagbaak' is een recent gestart initiatief. Het bestaat uit een maandelijks open spreekuur en een online forum. Doel ervan is om partners op

¹ Hersenspoeling: een serie workshops waarbij participanten kennismaken van de problemen rondom BigTech platformen en uitdagingen van digitalisering met publieke waarden. Allerlei termen waar we inmiddels aan gewend zijn geraakt, proberen die problemen te verhullen, zoals de "cloud" of het idee van "gratis" online platformen. De Digitale Hersenspoeling helpt de participanten op een speelse wijze daarop een kritische blik te ontwikkelen en wordt gezien als een eerste stap voordat men de digitale transitie met publieke waarden opstart.

laagdrempelige manier toegang tot kennis te bieden en tegelijkertijd deze vragen te gebruiken als input voor onze case-studies en 'storytelling' aanpak op de Spoelkeuken website. In 2023 willen we hier meer aandacht aan besteden door dit verder onder de aandacht van de partners te brengen.

6. 'Speeltuin'

Uit gesprekken met partners komt vaak naar voren dat het lastig is om (software) tools te kunnen proberen. Vaak is er geen ruimte of kennis voor binnen de eigen organisatie. De 'Speeltuin' is nu nog een idee, maar kan een infrastructuur worden waarbij partners op een laagdrempelige manier kunnen 'spelen' met voor hen nog onbekende software zonder daarvoor al direct investeringen te moeten doen. Een interactieve showcase van wat er allemaal bestaat en mogelijk is. In 2023 willen we onderzoeken of PublicSpaces hierin een rol kan spelen door het opzetten van deze 'Speeltuin'. Belangrijk om daarbij op te merken is dat het niet onze ambitie is om ICT dienstverlener te worden. Hiervoor willen we graag verwijzen naar partijen in & buiten ons netwerk.

Lijn 3: Onderzoek en bouw

Daar waar we met onze partners tegen lacunes aanlopen die de transitie naar het internet met publieke waarden bemoeilijken, zoeken we samen naar oplossingen. Met onze partners initiëren we en nemen deel in R&D projecten om die dingen te onderzoeken en ontwikkelen. Daarbij geven we prioriteit aan projecten die de transitie kunnen versnellen en ons netwerk versterken.

PubHubs

In 2022 is de ontwikkeling van PubHubs gestart. PubHubs is een nieuw communicatieplatform op basis van publieke waarden dat gebruikt kan worden door publieke organisaties om contact te onderhouden met hun publiek, achterban en burgers. PublicSpaces verzamelt binnen de coalitie use-cases en scenario's die als requirements dienen voor het ontwikkelteam in Nijmegen onder leiding van Bart Jacobs. En deze scenario's vormen ook belangrijke input voor het team dat in Utrecht onder leiding van José van Dijk onderzoek doet naar governance en gebruikersbeheer.

In 2023 zullen we regelmatig publiceren over de voortgang en bevindingen van de onderzoeks- en ontwikkelteams. Een belangrijke vraag voor 2023 is welke rol PublicSpaces in de toekomst voor zich ziet met betrekking tot PubHubs.

Living Lab Open Cultuurdata

Living Lab Open Cultuurdata is onderdeel van Innovatielabs, een initiatief dat een impuls wil geven aan nieuwe veerkracht in de culturele en creatieve sector. Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie -namens alle

rijkscultuurfondsen- en Click NL, voeren het programma uit in opdracht van het ministerie van OCW.

Samen met de kernpartners Waag, NPO, Instituut voor Beeld en Geluid en met de satellietpartners STRP, Tetem, InScience, Dutch Composers Now, Pakhuis de Zwijger en ArchiXL onderzoeken wij in dit Living Lab hoe open source technologie kan bijdragen aan een groter bereik en betere vindbaarheid van het online aanbod van culturele producties. Gezamenlijk adresseren we uitdagingen, waaronder het ontbreken van standaarden voor het zoeken en archiveren van deze digitale content. Daarbij is er speciale aandacht voor het gebruikers- en publieksperspectief. Daarnaast richt dit project zich ook op de ontwikkeling van open source voorzieningen. Deze moeten het voor culturele instellingen mogelijk maken om hun digitale aanbod te koppelen aan bestaande publieke distributiekanaalen. Concreet hebben de projectpartners twee voorzieningen voor ogen: voor het delen van culturele agenda's en voor het uitspelen en archiveren van registraties.

De eerste helft van dit project is tijdens de DDW in Eindhoven afgesloten met een Hackathon, waarbij 5 formats zijn ontwikkeld. In de loop van het tweede deel van dit project, dat zal lopen tot juni 2023, worden de formats getest en de ingrediënten en onderliggende systemen verder doorontwikkeld.

Fediverse

PublicSpaces gaat in 2023 de aandacht richten op het Fediverse. Tools en platforms die gebruikmaken van het ActivityPub protocol krijgen extra aandacht en we dagen onze partners uit om een actieve bijdrage te leveren aan het ondersteunen van de standaard en mee te bouwen aan een federatief alternatief voor de grote BigTech platforms.

In 2023 zullen we geregeld met coalitiepartners op zoek gaan naar oplossingen voor specifieke toepassingen. Is de software die momenteel gebruik maakt van ActivityPub ook toepasbaar voor publieke organisaties? Is de software schaalbaar genoeg om op nationaal niveau gebruikt te worden voor massabereik? Hoe kan de software worden geïntegreerd in de werkwijze van Marketing & Communicatie afdelingen? Vragen waar PublicSpaces in 2023 samen met de partners antwoord op zal proberen te krijgen en die kunnen uitmonden in nieuwe aanvragen voor nader ontwikkel- of onderzoeksbudget.

Datakluis

In oktober 2022 nam een consortium van vijf grote, landelijk opererende mediapartijen in de publieke (NPO) en de private (RTL, Talpa, Mediahuis, DPG) sector het initiatief om gezamenlijk een aanvraag in te dienen bij het Nationaal Groeifonds voor onderzoek naar en bouw van een Nederlandse infrastructuur

voor opslag en beheer van data. Deze partijen vonden elkaar in het gedeelde belang om data van Nederlandse burgers niet in handen van buitenlandse partijen te laten vallen.

De invulling van dit onderzoek is op het moment van schrijven nog ongewis, en bevat grote risico's, maar zeker ook kansen. PublicSpaces is gevraagd om zitting te nemen in een kerngroep die zich buigt over beheer- en gebruiksvraagstukken (ondergebracht in een zogeheten 'Datanutsbedrijf') rond de datakuis. Reden om 'ja' te zeggen tegen deze vraag, is dat deze in de kern zit van de opdracht van PublicSpaces; data zijn een essentieel, misschien wel het meest essentiële, onderdeel van elke digitale infrastructuur.

Het is goed om mee te praten en invloed uit te oefenen; maar we zullen alert moeten blijven op mogelijkheden dat er druk wordt uitgeoefend om akkoord te gaan met een minder dan optimale oplossing vanuit het gezichtspunt van publieke waarden.

European Digital Identity (EDI)

Onze overheid wil burgers en ondernemers voorzien van een Digitale BronIdentiteit (DBI). Dit is een door de overheid uitgegeven, erkende en in de wet- en regelgeving verankerde set van gegevens die vervolgens gebruikt kunnen worden in de publieke en private sector om je digitaal te identificeren en bepaalde informatie over jezelf te kunnen aantonen, zoals diploma's of rijbevoegdheid. Dit sluit aan op het voorstel van de Europese Commissie voor een Europese Digitale Identiteit raamwerk. De potentiële impact op burgers, maar ook publieke organisaties is enorm. Er zijn nog veel vragen over de verdere uitwerking hiervan. We sluiten ons daarom aan bij de open uitnodiging van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om hierover mee te denken.

Internationaal

Onze internationale ambities worden gevoed door de analyse dat internationale samenwerking broodnodig is om de noodzakelijke transitie naar een schonere online omgeving te kunnen maken; een schaal vereist die al gauw op Europees niveau aangepakt moet worden. Alleen zo kunnen we code en kennis delen, en voorlopers en inspirerende cases onder de aandacht brengen. Daarnaast wordt veel regelgeving op Europees niveau bepaald. Lobby en netwerken op dat niveau zijn daarom belangrijk. Ten slotte krijgen we veel signalen van buitenlandse partijen die onze Nederlandse aanpak bijzonder genoeg vinden om te onderzoeken of deze ook in hun land, aangepast aan lokale omstandigheden, uitgevoerd kan worden.

De agenda van de Europese Commissie voor de komende jaren wordt in 2023 in belangrijke mate bepaald, in de voorbereiding van de Europese verkiezingen in 2024. Daarom willen we een belangrijke internationale track in onze conferentie in mei 2023 vormgeven. Onze contacten met ministeries maar ook onze deelname aan het SDEPS (Shared Digital European Public Sphere) netwerk zullen daartoe van belang zijn.

Organisatie

De organisatie PublicSpaces is niet het doel. Maar zonder middelen kan de organisatie niet de diensten leveren die hierboven zijn omschreven. Om werkelijk vaart te maken en de ambities te kunnen realiseren, is een opschaling nodig. We zien die opschaling langs twee lijnen gebeuren:

1) **netwerkfunctie en mobiliseren van partners**

- Een breder maatschappelijk middenveld aanspreken en verbinden. Terwijl PS gestart is vanuit de culturele sector, is er inmiddels een serie partners uit het onderwijsveld en de zorg aangehaakt en recent de eerste gemeente: Amsterdam. Maar er zijn sectoren waarin we niet of slecht vertegenwoordigd zijn: de inrichting van de fysieke publieke ruimte bijvoorbeeld (milieu- en wijkorganisaties), of die van de sociale representatie (vakbonden, consumentenorganisaties).
- De samenwerking versterken met andere gelijkgezinde organisaties, die voor publieke waarden op het internet werken.
- Als netwerkorganisatie kunnen we veel meer bereiken als we onze partners en mensen binnen die organisaties de ruimte geven om met elkaar samen te werken in de richting van onze gedeelde missie. Daartoe zetten we onder andere een community strategie op, zowel met online ruimtes, als fysieke bijeenkomsten en netwerkborrels.

2) **team uitbreiding, professionalisering en zelforganiserend vermogen**

We nemen een sterke groei in behoefte aan onze expertise en diensten waar. Om de grote verwachtingen enigszins te kunnen waarmaken, zullen we als organisatie ook moeten groeien; kwantitatief zowel als kwalitatief. Ook al draagt iedereen in het netwerk al naar vermogen bij, toch vraagt de coördinatie van al het werk ook om een groter team. Om die groei te realiseren zullen we de professionalisering die in 2022 is ingezet moeten uitwerken. Onze logistieke en financiële organisatie, onze werkprocessen en protocollen zijn erop gericht om zo effectief en efficiënt mogelijk onze projecten te kunnen realiseren. Maar ook willen we alle betrokkenen, zowel in het kernteam als bij onze partners, helpen om gemakkelijk elkaar en de beschikbare instrumenten te kunnen vinden. We richten onze samenwerkmethodes, informatiestromen en tools zo in dat huidige en toekomstige collega's gemakkelijk inzicht krijgen in

wat er speelt binnen het netwerk en welke zaken er opgepakt kunnen worden, opdat eenieder zo snel mogelijk autonoom kan werken en bijdragen aan de missie.

Financiën

PublicSpaces verwacht door te groeien. Dit is evenwel afhankelijk van ons succes de organisatie te consolideren en de benodigde middelen ook daadwerkelijk binnen te halen via sponsors, fondsen en subsidies. Een belangrijke rol is weggelegd voor onze partners die enerzijds financieel bijdragen en anderzijds met hun team actief kunnen bijdragen in de transitie en een voorbeeld kunnen zijn voor anderen.

We verwachten in 2023 het team te verdubbelen tot 6 FTE met verwachte personeelskosten van 550.000 €. Daarnaast moeten er op jaarbasis organisatie- en out of pocket kosten betaald worden groot 200.000€, exclusief de conferentie. Deze laatste heeft een budget van 250.000€. Dit brengt onze jaarbegroting op één miljoen euro.

Voor de dekking hiervan rekenen we op een groeiende som aan partnerbijdragen ter grootte van 100.000 €. Met deze basis kunnen we projecten co-financieren, zoals de conferentie, waarvoor we op een belangrijke bijdrage rekenen van het ministerie BZK. We hebben verschillende projecten lopen, gefinancierd door het ECF, SIDN en andere fondsen. We verwachten in de loop van 2023 een continuering van enkele projecten en de financiering van uitstaande projectvoorstellen. Tevens zijn we in gesprek met BZK over structurele financiering vanuit het Rijk in het kader van de Werkagenda Waardengedreven Digitalisering. Maar we willen onszelf niet afhankelijk maken van deze werkagenda en zoeken ondersteuning van andere fondsen om de risico's en afhankelijkheden te spreiden. Om het fiscaal aantrekkelijker te maken voor donateurs (zowel particulieren als organisaties) willen we het verkrijgen van een ANBI status onderzoeken.